בס"ד

ערשב"ק ויצא תשפ"ז

"ראשי פרקים"

יעקב רחל ולאה

ענינים כלליים

שיעורים הנאמרים מפי מוה"ר

ר' **אברהם צבי קלוגער** שליט"א

ביהמ"ד "נזר ישראל" בית שמש

יו"ל ע"י מכון "פאר ישראל"

לקבלת המאמרים בדוא"ל: nezerisroel@gmail.com

ראשי פרקים
יעקב רחל ולאה

ראשי פרקים

יעקב רחל ולאה

יעקב – לאה

אמרו (ע"ח שער לח) עה"כ "עקב ענוה יראת ה'", שפירושו עקביים דלאה הם בתוך ראשה של רחל, והנה כתב הרב (שער הפסוקים ויצא) שיעקב רצה רחל, משום שבחי' 'יעקב' הוא ברגלין מהחזה ולמטה דז"א לכן רצה את רחל שהיא מלבשת על הרגלין, ומצד הנהגה העליונה קיבל את לאה העומדת כנגד הראש, מצד שם ישראל המתפרש לי ראש, ולכאורה הוא בבחי' 'עולם הפוך ראיתי', שלאה נרמזת בפסוק בשם 'עקב' – 'עקב ענוה', בזמן שמקומה בראש ז"א בבחי' 'ישראל'.

*

אברהם ויצחק

עוד מבואר שם שהחו"ג דדעת דאימא המסתיימים בחזה דז"א הם אברהם ויצחק, ולכן יש דדים לאיש, שזה נעשה ע"י הארת החו"ג דאימא המסתיים שם, נמצא שמ"ש חז"ל על משה ואהרן שהם מכונים "שני שדיך" (שהש"ר ד, ה), בשורשו הוא אותו דבר כלפי אברהם ויצחק שהם הדדים מצד חג"ת, ומשה ואהרן מצד נה"י, (היינו שפרצוף החו"ג בעצמו שלמעלה בחזה יש בו התחלקות לשניים חג"ת ונה"י), ופשוט.

*

יעקב אבא

בשער הפסוקים (תולדות, ויצא) מבואר שאברהם ויצחק הם חו"ג שביסוד דאמא, ויעקב הוא היסוד דאבא, ומתפרש לפי"ז שמכח זה נתעלה יעקב להיות בחיר שבאבות, שקיבל את שמו ישראל - לי ראש, היינו מצד בחי' אבא הנעלה על אמא, והבן.

*

יעקב מהחזה

מ"ש שיעקב הוא מהחזה ולמטה לעומת רחל, באמת הרי יעקב הוא הארת היסוד דאבא, והוא לאורך כל קומת ז"א, אלא הכוונה בזה שמצד הגילוי שנתגלה יסוד אבא בתוך ז"א לאחר סיום היסוד דאימא, שם נמצא פרצוף יעקב בגלוי, אך מצד הנהגה עליונה המכוסה, מקומו של יעקב בעצם המוחין דאבא שמקומם מעל החזה.

*

יעקב יוסף

מ"ש "אלה תולדות יעקב יוסף", יתפרש לפי הנ"ל שהכוונה על גילוי יסוד אבא בתוך ז"א מהחזה ולמטה, שלמעלה כשהוא בהעלם נקרא 'יעקב', ולמטה שנתגלה היסוד אבא, הגילוי היינו התולדה שלו, ושם הוא היסוד דז"א הנקרא 'יוסף'.

*

ב' שלישים

מ"ש שם בשער הפסוקים שלעתיד תקח רחל ב' שלישי הת"ת דז"א, צ"ב הרי לעתיד תגדל כל קומת ז"א.

ראשי פרקים
יעקב רחל ולאה

עוד כתב שם הרב שעקביים דלאה הם הענבים שבתוכם היין, וחוה סחטה ענבים ונתנה לאדם, היינו שנתנה לו הגבורות הקשות שבעקביים דלאה, עם השמרים, עכתו"ד. ויש להבינו בפשטות שדריכת ענבים נעשה בעקב, וזה מבטא 'דינים', כמו טחינת השיניים והפירור המבטא דינים כידוע.

בעקב ענוה שם הגאות והיין

ודווקא בעקב דלאה הוא סחיטת ה'ענבים', דהיינו במקום ה'עקב ענוה', כי 'ענבה' ו'ענוה' מתחלפים (כמ"ש במשנה פאה פ"ו מ"ז), וזהו כל הענין של היין ששם הגאוה והענוה, כמ"ש "עטרת גאות שכורי אפרים" (ישעיה כח א-ג).

ויתפרש פסוק זה, ש'עטרת אפרים' היינו ה'כתר דרחל' (אפרים בן יוסף בן רחל), ושם הנסיון ביין מצד העקב דלאה המלובש שם, ש'לאה' היא הענוה והדינים הנאחזים שם מהם נעשה גאוה ושכרות.

*

ענוה – סמא'

מובא בספה"ק[א] הרמזים והקשר בין ענוה להכנעת קלי' סמא' (העולה בגי' ענוה), שהוא שרו של עשו שנאבק יעקב עמו (בראשית לד), ויש לבאר בזה מה שדווקא שם נקרא שמו 'ישראל', דהיינו 'לי ראש', שזהו הענוה האמיתית, וזהו מה שהודה לו הס"מ על הברכות, פי' שלקח מהס"מ את בחי' לאה (שהיא משורש עשו) שהיא בעצמה ה'ענוה' וכמ"ש האריז"ל עה"פ "עקב ענוה יראת ה'", שהענוה זה לאה.

ועי' מש"כ החת"ס (ב) סוד 'יעקוב ישראל' שהוא בגי' קר"ע שט"ן, שבקבלתו שם ישראל בתוספת יעקב בזה הכניע הס"מ.

*

תרפים מכת בכורות

בענין התרפים איתא בזוה"ק (פ' ויצא קסד:) שמכים אותם שעה אחת, ובשעה האחרת מרפים מלהכותו ודווקא כך הוא פועל, ויש לבאר שורש הענין, כי התרפים הוא ראש בכור (וכמ"ש שם הרב בש' הפסוקים), וזה היה במכת בכורות, שהשי"ת הכה לפני כן הרבה מכות, ודווקא בסיום ההכאה שם היה מכת בכורות ושם נתגלה ויצא בני בכורי ישראל, כך לעומ"ז בקלי' הבכור, דייקא בגמר ההכאה כשמרפים אז הוא פועל.

*

[א] בית עין פ' וישלח "ענוה גמטריא סמ"אל (בספרי החיד"א מובא בשם הר"א ברוכים תלמיד האר"י, ע' פני דוד פ' בא סי' יב), זה לעומת זה, שגדול כח ענ"וה העולה קל"א להכניע ולהשפיל את הס"מ העולה ג"כ קל"א, לבל יתן לו שום מקום להחטיאו:

אך בחינת ענ"וה לאנשים כערכנו הוא דבר נקל, על ידי התבוננות גודל הפגמים שנעשה בעולמות העליונים על ידי מעשינו:

אבל מי שהוא שלם במעשיו ונקי מכל עון ואשמה, קשה מאוד לבא לבחינת ענוה באמת. אך עצה היעוצה לזה, הוא הסתכלות במלאכים הקדושים האיך שעובדים את הבורא ב"ה באימה וביראה בקדושה ובטהרה עד שאי אפשר להשיג זה העבדות בשכל האנושי, מיד יגיע אליו הבושה וההכנעה והשפלות, ומכניע ומשפיל הבחינת ס"מ:

והנה ידוע (זח"א קמד ע"ב) ששרו של עשו הוא הס"מ, והיה יעקב אבינו ע"ה צריך להשפילו ולהכניעו על ידי בחינת ענוה ושפלות אמיתי, ואצל יעקב אבינו ע"ה היה הדבר קשה מאוד לבא לבחינת ענוה ושפלות באמת, מחמת שהיה שלם בכל המדות, כמאמר הכתוב ויבא יעקב שלם (בראשית לג יח), והיה צריך להרמת ראש עליון לבחינת הסתכלות במלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש שעבודתם באימה ויראה ברתת וזיע וקדושה וטהרה שאין באפשרי לשכל אנושי להשיג זה, מיד בא לבחינת ענוה ושפלות. וזהו כי ראיתי אלהים פנים אל פנים, ותרגם אונקלוס ארי חזיתי מלאכא דה' אפין באפין, שהאיך עבודתם בגודל אימה ויראה, ועל כן באתי מחמתם לבחינת ענוה להשפיל ולהכניע את הסטרא אחרא, ותנצל נפשי משרו של עשו הוא הס"מ כנ"ל:

[ב] תורת משה לחת"ס על בראשית פרק לב פסוק כט - לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, י'ע'ק'ו'ב' י'ש'ר'א'ל' בגי' קר"ע שט"ן, שהוא שם המסוגל לבטל החיצונים ולכך אמר השר של עשו שהוא מקור החיצונים, לא יקרא עוד שמך יעקב כי אם ישראל פי' ישראל לבד, שלא יהי' יוכל לבטל החיצונים אבל השי"ת אמר שמך יעקב וגו' כדי שיהי' לו כח לבטל:

ראשי פרקים
ענינים כלליים
ענינים כלליים

שויתי לנגדי

"שויתי הוי"ה לנגדי תמיד", יש כמה אופנים בפירוש הדברים, ואין המקרא יוצא מידי פשוטו, וכמ"ש בריש שו"ע אורח חיים [ג], שזה שייך לכל איש ישראל שיראה כאילו השי"ת כאן לנגדו ממש, ובפנימיות התורה יתפרש שכל מה שמתרחש כאן בעולם הזה יהיה לנגדו 'הוי"ה', דהיינו לקשר ולחבר כל דבר איך שהכל מתרחש למעלה בצורה עליונה בזו"ן דאצילות, וכמו האבות ואמהות שכל פרט שהתרחש בהם צריך לדעת איך הוא מרכבה למה שנעשה בזו"ן, וכן כל דין גשמי מתרי"ג מצות איך הוא מתפרש בזו"ן דאצילות, והכל נכלל בפשטות והסוד של 'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

וזהו כל הענין של כוונות האריז"ל בתפילה, שאע"פ שקשה להבינו איך הוא פירוש המילות ממש, כגון כשמדובר מ'זוכר חסדי אבות' שבפשטות הכוונה על האבות למטה כפשוטו, אלא שיש להאמין שכל דבר נעשה גם למעלה ממש בדוגמא דלמטה.

*

תחיית המתים ועולם הבא

כבר הערנו מדוע בזוה"ק [בפרשיות חיי שרה תולדות ויצא] מפרשים כל פסוקי התורה על ענייני תחיית המתים ועולם הבא, שלכאו' אינו מובן מדוע הוציאו הדברים מפשוטם שמדברים על ההוה, לפרש הכל על דברים שעתידים להיות.

וי"ל, שכמו שסודות התורה מגלה ומבאר תמיד את הטמיר ונעלם, דהיינו או הרובד הפנימי שאינו נראה לעיני בשר, או את עולם הגלגול שהוא ה'עבר' הנעלם, וכמו כן הזוהר כאן בפרשיות אלו מפרש הענין על עלמא דאתי שהוא הנעלם מצד ה'עתיד'.

והבן שהוא סוד 'היה הוה ויהיה', 'עבר הוה עתיד', דהיינו שגילוי ופענוח הסודות הנעלמים בבריאה הם בג' אופנים, 'היה' סוד הגלגול, 'הוה' סוד הרובד הפנימי המסתתר עכשיו, בתוך ההוה, 'יהיה' סוד תחיית המתים ועלמא דאתי שאז יתעלה הכל.

זכרון עלמא דאתי

וזהו מה שמבואר בליקו"מ (תורה נ"ד קמא) ענין זכרון עלמא דאתי שהוא נראה בפשטות מצד המוסר גרידא, כמו 'מאין באת ולאן אתה הולך', אך בעומק יתפרש שזהו חיים של 'סודות התורה', לחיות בעוה"ב, חיים של לעתיד, שאין לזה שום תפיסה בחיים הגשמיים ומוכרח להתעלות ולחיות בפנימיות, בתענוג ושעשוע עולם הבא.

ובזה יובן מ"ש שם שהזכרון הוא בכלל ובפרט, בכלל - לזכור בעלמא דאתי, ובפרט - למצוא הרמזים שבכל דבר להתקרב להשי"ת, ולכאורה אין הכלל דומה לפרט, אך לדברינו יובן היטב, שעצם הזכרון בעוה"ב הוא הוא הפנימיות של כל החיים,

---

[ג] שו"ע אורח חיים סימן א

הגה - שויתי ה' לנגדי תמיד (תהילים טז, ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כ"ש כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד

דהיינו החיים הנעלים מהמושגים הגשמיים, ליהנות מזיו השכינה.

*

קין הבל

יש אריכות בכל דברי הרב בסוד נשמות קין והבל ואין להאריך, ופשוט שנתכוין גם להנהגת קין שרוצה בסילוק והמיתה של הבל, וגם סוד "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" וגו', ואכמ"ל, והתכלית הוא שיהיה תיקון לזה.

*

תלמוד מכניע

מובא בכל הספרים שהלימוד מכניע הקלי', ולכן 'תלמוד' עולה כמנין 'תף' (לילי'), ונרמז בזה הכח להכניעה, ועי' חיד"א[ד].

ומובא (מסילות חכמה[ה]) ששורש הענין משום ששמות הס"מ ולילי' שהם הדכר והנוק' דקלי', שניהם כאחד עולה בגי' 'תורה', ובזה מכניעים אותם.

וי"ל, תורה עולה בגי' 'חגרת', ויתפרש שאחר חטא עה"ד חיפשו אדם וחוה את כח התיקון להכינע הקלי', וזהו שאמר (בראשית ג, ז) "ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם, ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם **חגרת**".

*

מוחא סתימאה

אחר האריכות הגדולה בכל הספרים בדעת האריז"ל ודעת הגר"א, האם מוח"ס הוא חכמה דא"א, או בינה דא"א. עיי"ש.

לפי האריז"ל ש'מוחא סתימאה' הוא חכמה, היינו מצד העליון מהחכמה, והיינו שנקרא 'סתימאה' מצד הגבורה דעתיק שבו, והיינו על שם המוחין הפניימים שבו. וכמו שקוראים לבן על שם אביו ואמו.

ולפי הגר"א ש'מוחא סתימאה' הוא בינה, היינו שנקראת על שם שהיא מקבלת מכתר. ולפי שכתר אין עולה בשם ורק החכמה, והיינו ששם הוא מתחיל להתגלות, לכן מכונה בינה, שמשם ההתפשטות.

*

[ד] פני דוד (נשא ח) כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו. אפי' לרמוז שע"י לימוד התורה שנתנה בכ"ב אותיות מסלקי' לילית גי' ת"פ וז"ש בכתף כב רמז לכב אותיות תף גי' לילית לומר שע"י כ"ב אותיות לימוד התורה ת"פ גי' לילית ישאו יסלקו. וכבר אמרו כי תלמוד גי' ת"פ להכניעה וזהו הרמז בכתף ישאו:

[ה] מסילות חכמה (לר' מאיר פאפירש, כלל ל) ודע שאחיזת הקליפות בעולם העשיה הם הרוב, וביצירה בשיקול, ולכן שם מקנן מטטרו"ן, וסוד עולם העשיה טוב ורע, מבחוץ הרע סמא"ל, תחתיו ראש לשבעים שרים חיצונים נוקבתיה - לילית כנגד מלכות דקדושה, שניהם תרי"א כמנין תורה, לילית גימ' תלמוד, וזה סוד בראתי יצה"ר בראתי תבלין זה התורה, דזה לעומת זה עשה אלהים: